
ZE „ZÁKAZNÍKA“ BEZPEČNOSTI „HRANIČNÍ“ ZEMÍ

Itálie, její ozbrojené síly a tvorba vojenské doktríny

Česká republika má za sebou první rok své existence. Podstatně zmenšené území, oddělení se od dunajského prostoru a stále se měnící situace v Evropě i ve světě nutí vojenské teoretiky i představitele armády hledat optimální bezpečnostní model a s ním spjatou i linii výstavby armády. Bývalé Československo vidělo hlavní záruku své bezpečnosti v procesu KBSE, diplomacie České republiky však věnuje KBSE minimální pozornost a soustřeďuje se na klepání na dveře NATO, i když je jasné, že vstup do této organizace nebude nijak snadný a ani nijak brzký. Zdá se, že jedinou reálnou šancí na postupné vytvoření bezpečné zóny v Evropě je Partnerství pro mír. Ale nejen Česká republika hledá své místo v bezpečnostním systému Evropy. Ve značně změněné situaci se nachází například také Itálie, která v současné době přistupuje k realizaci dlouhodobého plánu reorganizace svých ozbrojených sil, jenž byl přijat italským parlamentem pod názvem „Nový model obrany 2000“. Výzkumný tým prominentních italských vojenských analytiků (vedoucí Stefano Silvestri) vypracoval studii zabývající se italskou (ale i obecně světovou) bezpečnostní situací, která by měla poskytnout námět k diskusi o definici italského obranného modelu v příštích letech a jejíž podstatnou část přinášíme v

nezkráceném, nepatrně upraveném překladu. Podobné studie by měly i u nás napomoci při tvorbě a zavádění nové vojenské doktríny Armády České republiky.

Itálie: výchozí charakteristika

Itálie je významná země jižní Evropy. Rozkládá se na Apeninském poloostrově, který vbíhá do Středozemního moře. Pevninskou hranici má pouze na severu, kde probíhá na hřebenech Alp. Sousedí s Francií, Švýcarskem, Rakouskem a Jugoslávií a má rozlohu 301 225 km². Svým počtem obyvatel 58 milionů je čtvrtou nejlidnatější zemí Evropy. Hlavou Italské republiky je prezident volený na sedmileté funkční období. Zákonodárným orgánem je dvoukomorový parlament, složený z poslanecké sněmovny a senátu, výkonným orgánem je vláda.

Italské ozbrojené síly

V čele ozbrojených sil stojí prezident, který velí vojskům prostřednictvím rady ministrů a nejvyšší rady obrany (viz obr.). Ozbrojené síly jsou bezprostředně řízeny italským ministrem obrany (a jeho ministerstvem), nejvyšší radou ozbrojených sil, generálním štábem, štáby hlavních druhů vojsk: pozemních, vojenského námořnictva, letectva a výborem náčelníků hlavních štábů druhů vojsk.

■ Operační síly

* **Pozemní vojsko.** Je tvořeno třemi armádními sbory, z nichž je jeden Alpský. Dělí se na velké jednotky na úrovni brigády (tankové, mechanizované, motorizované, horské, výsadkové, raketové) a na jednotky na úrovni pluku a taktické i logistické podpory. K pozemnímu vojsku rovněž patří.

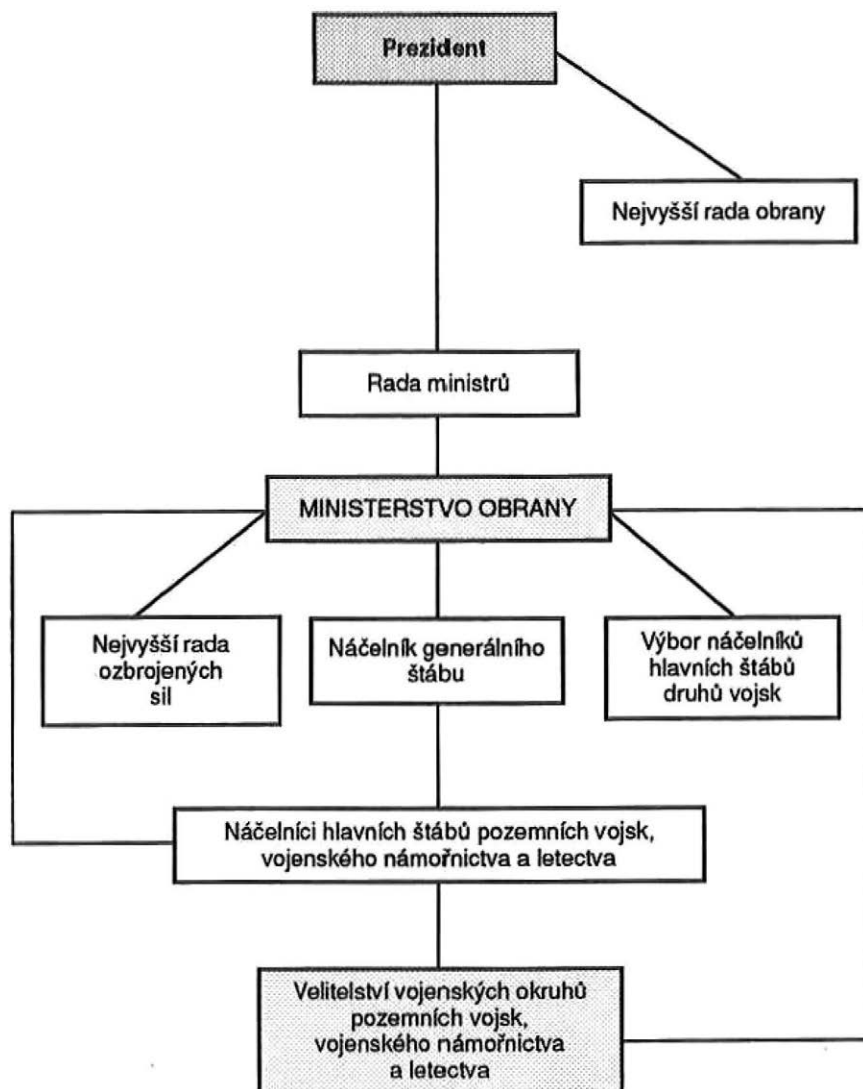
- **síly rychlého reagování** (italsky „rychlé intervence“), které podléhají spojenému velení jednotlivých druhů vojsk a zabývají se preventivními opatřeními a úkoly proti nepřátelským akcím na území Itálie, k udržení klidu v jiných regionech, k ochraně a uskutečnění evakuace italských občanů, kteří žijí v zahraničí,

- **síly zvýšené pohotovosti**, které jsou složeny z jednotek vyčleněných z pozemních vojsk, vojenského námořnictva a letectva. Kromě operačních úkolů jsou určeny k zasazení v případech živelných pohrom.

* **Letectvo.** Dělí se na brigády, eskadry a skupiny. Tyto jsou podřízeny velitelům leteckých okruhů a velení speciálních služeb. Letectvo je tvořeno následujícími jednotkami: Protileteckou obranou (oddíly stíhaček), oddíly taktické podpory - bombardéry, průzkumnými radiolokačními letouny (k provádění „elektronické války“, boje proti ponorkám a odpalovacím zařízením.)

* **Italské vojenské námořnictvo.** Námořní jednotky jsou tvořeny třemi divizními okruhy a jedním velitelstvím minolovek, které je podřízeno námořnímu taktickému svazku.

ŘÍZENÍ ITALSKÝCH OZBROJENÝCH SIL

Obr.

■ Neoperační síly

Představují připravenou zálohu pro případ války. Patří k nim:

* **armádní sbor karabiniérů** (zhruba 50 tisíc osob, organizačně podléhá ministerstvu obrany, které zabezpečuje nábor, velení, přípravu a výzbroj),

* **jednotky teritoriální obrany** (mají 9 pěchotních brigád a jsou podřízeny ministerstvu obrany),

* **jednotky pohyblivé obrany** (zahrnují 2 pěchotní brigády, 1 dopravní prapor a stálý počet letadel a lodí, podléhají ministerstvu obrany),

* **bezpečnostní občanská garda** (zahrnuje 80 tisíc lidí v 11 jednotkách; výzbroj: obrněné transportéry, letadla, stíhačky, vrtulníky; je podřízena ministerstvu vnitra,

* **celní stráž - pohraniční stráž** (zahrnuje 53 000 osob, vrtulníky a motorové čluny; je podřízena ministerstvu financí)

* **síly ministerstva vnitra** (v oblasti obrany veřejného pořádku společnosti),

* **síly ministerstva spravedlnosti** (v oblasti vykonání soudních rozsudků, mají k dispozici bojová vozidla různého typu, stíhačky, malé plovoucí jednotky).

Řešení italského modelu obrany

Výchozím bodem všech úvah je *vojenská role, kterou až dosud Itálie hrála, a která může být charakterizována jako role „země-zákazník bezpečnosti“, a ne „výrobce bezpečnosti“*. Relativně stabilní bezpečnostní situace, která jí umožňovala hrát tuto roli, se rychle mění. Je ovlivňována krizí na území bývalé Jugoslávie, změnami ve východní Evropě (včetně změn na území bývalého SSSR), to vše dohromady ovlivňuje endemickou středozevní nestabilitu.

Geopolitický scénář: nacionalismus a hrozba „od Jihu“

Tradiční koalice, které byly vytvořeny proti skutečné vojenské hrozbě, jsou teď nepřiměřené a začínají se pozvolna měnit v politické orgány, které budou řešit možné mezinárodní krize. Ve světovém scénáři se stále více a více bude objevovat třetí svět se svou stále rostoucí porodností, stále mladší a chudší populací, soustředěnou ve velkých městských aglomeracích.

Vojenská moc bude mít tendenci se rozšiřovat horizontálně (tj. bude zahrnovat více zemí), a zároveň vertikálně (ve smyslu větších vojenských zásob). *Hrozba použití vojenské síly se může stát častější, zvláště s ohledem na návrat nacionalismu, například ve východní Evropě.*

Právě probíhající krize „vně oblastí NATO“ sice zahrnují izolované a relativně nízké nasazení sil Západu jako celku, ale *to se může rychle změnit vzhledem k rychlému růstu zbrojního arzenálu třetího světa, spojeným nerozlučně s růstem jejich mocenských ambicí*. Hrozba „od Jihu“ nebude jen vojenská, přinejmenším zpočátku, ale spíše ekonomická a sociální (a možná i kulturní). A bude velmi ostrá,

sledována nízkou, ale velmi rozšířenou úrovní násilí, od místního terorismu k celým oblastem represí, od jednotlivých akcí proti mezinárodnímu právu k hledání nicotných, ale smysluplných „fait accompli“, doprovázených i použitím síly. Nebude to na takovém stupni, aby to mohlo otřást Západem, ale spíše se bude jednat o nekonečnou schopnost narušovat ustálený řád a pořádek, bez jakékoli milosti a spravedlnosti pro ty, kteří do toho budou náhodně zapleteni. Takovou plíživou anarchii, takovou „široce rozšířenou institucionalizovanou zločinnost“ totiž nemůže přežít žádný organizovaný mezinárodní systém, bez toho, aniž by byl přinucen reagovat.

Určujícím bude technologie

Vzrůstající autonomní kapacita produkovat sofistikovanou výzbroj, zvyšující se počet výrobců a prodejců zbraňových systémů, také přispěje ke změně povahy válek mezi středně velkými a středně důležitými mocnostmi, protože tyto budou v budoucnosti méně závislé než dnes na dodávkách zbraní ze západního (respektive východního) bloku: Tím ztratí rozvinuté země svůj nástroj ovlivňování a kontroly. Účinnější a sofistikovanější zbraně znamenají pro mocnosti, které by měly případně intervenovat, zvládnout lokální konflikt, také více problémů, a cena za vyřešení konfliktu (konfliktů) bude vyšší. Určujícím faktorem bude technologie, protože s největší pravděpodobností to bude Jih, kdo bude mít větší počet vojáků a větší vůli bojovat než Sever. Ovšem udržováním technologické superiority nebude v každém případě snadné a navíc to bude velmi drahé.

Problém také představuje skutečnost, že západní země optimalizovaly své ozbrojené síly v očekávání extrémně prudkého konfliktu se zeměmi bývalého Varšavského paktu. Zbraňové systémy, způsob jejich použití, informační, velící a řídicí systémy, logistické jednotky, mohou neadekvátně reagovat na konflikty nízké úrovně v různých částech Země. Probíhající změny zavedených parametrů jsou drahé a obtížné, i když vývoj nových technologií může těmto změnám napomáhat.

Stručně shrnuto, celkový rámeček italského modelu obrany je limitován zhruba těmito výchozími předpoklady:

- zvyšující se flexibilita a mobilita vlastních sil ovlivňuje adaptibilitu na radikální změny vojenského ohrožení a strategické situace,
- nepřetržitě vzrůstá úroveň technické sofistikovanosti vlastních sil, flexibilita jejich víceúčelového použití, standardizace (či přinejmenším pracovní schopnost) s armádami hlavních spojenců,
- zvyšuje se rozsah a globálnost sběru informací, velících, řídicích a komunikačních systémů jak při řešení možné krize, tak při její prevenci, aby byla zabezpečena co nejlepší znalost situace a zaručena možnost varovných opatření,
- vhodné spojení nebo politika mezinárodní integrace pomáhá vybudovat společnou základnu proti možným hrozbám.

Mohly by také vzniknout nečekané skutečnosti, které celý model změní. S určitostí lze nečekaná fakta jen těžko předvídat, avšak na velmi hypotetické úrovni je možné dále uvažovat o těchto třech situacích:

- Vojenská či politická porážka USA zvrátí představu, kterou má tato velmoc o své vojenské úloze (a vojenská porážka může takovou změnu způsobit, jako například po válce ve Vietnamu), Spojené státy se stáhnou a svět bude zcela jiný.
- V omezeném konfliktu se použijí jaderné zbraně, bez globální eskalace. I kdyby použití jaderných zbraní nezpůsobilo konec světa nebo vysoké nepřijatelné ztráty, byly by okamžitě prověřeny základy západní strategie, i kdyby tyto zbraně byly použity výhradně mezi zeměmi třetího světa, bez jakékoli účasti supervelmocí.
- Nepředvídatelné technologické inovace radikálně změň bojiště, jako se to stalo v minulosti s radarem či s jadernými zbraněmi. Změny mohou být tak nepředvídané, že nemusí být okamžitě správně pochopeny, ale později se stanou, v čase jejich skutečného využití, fundamentálními.

V tomto rámci, **poprvé po druhé světové válce nese Itálie riziko, že se stane „hraniční zemí“, jako klíčová země sféry „dotyku“ s třetím světem, což znamená, že již nebude hrát roli pouhého „bezpečnostního zákazníka“.** Předpokládá se, že Itálie bude muset vyvinout iniciativu k zesílení akčních faktorů koaliční strategie, převážně ve Středomoří, jak Atlantického paktu, tak ostatních institucí (Evropské hospodářské společenství, Západoevropská unie), a více rozvíjet bilaterální kontakty.

Je to otázka společné strategie, jak politické, tak na vojenské úrovni, vědomě anticipovat a urovnávat mezinárodní napětí, trvat na pravidelných a řádných vojenskopolitických konzultacích mezi západoevropskými zeměmi a některými klíčovými zeměmi třetího světa, které mají pro nás význam, anebo skupinami takových zemí (Rada Zálivu, Maghreb, Arabský fond, Arabská liga atd.).

Zvláštní problém představuje očekávané snižování výzbroje a zbrojní výroby v Itálii.

Snížení tohoto typu by hlavně limitovalo obrněné a mechanizované jednotky. Nicméně na strategické plánování budou mít další důležitý vliv: Určí strop pro některé druhy výzbroje, který pak nebude smět být překročen. Takto budou apriori limitovány některé z alternativ modelu obrany, a tak také budou ovlivňovány modely další.

To vše přinese pravděpodobně větší strategickou flexibilitu, umožňující **přechod ke smíšenému obrannému systému** (mobilizace, manévry, stabilní a nestabilní obrana), který bude zajišťován menšími silami, než jsou v současné době používány pro předsunutou obranu.

Věrohodnost obrany a společenský konsenzus

Obrana nebude věrohodná, nebude-li založena na celonárodním souhlasu, jehož musí být výrazem a vojenským nástrojem. Z druhé strany ovšem musí být obrana věrohodná také z vojenského hlediska, ať už jsou preference a nálady (často proměnlivé) veřejného mínění jakékoli.

Odtud pramení problém *zpracovat obranný model, který kombinuje jak splnění strategických obranných cílů spolu s respektováním ekonomických podmínek*, tak

plnění mezinárodních smluv a získávání širokého společenského souhlasu. Partnery takového sociálního konsenzu jsou veřejné mínění a voliči obecně, politický establishment, novináři, literáti, a samozřejmě také ozbrojené síly, ačkoli tím hlavním činitelem, který je odpovědný za konsolidování a potvrzování vojenské politiky ve všeobecnějším rámci zahraniční a bezpečnostní politiky a ekonomického plánování, je evidentně vláda.

Konsenzus nemusí být jednomyslný, spíš by měl být optimální. Jako základ obecného modelu obrany by měl splňovat následující požadavky:

- odpovídat vývoji mezinárodní situace a aktuální vojenské hrozby,
- odpovídat kulturním změnám ve společnosti, zvláště změnám myšlení a zájmů mládeže ve věku rekrutace, které se to zvláště dotýká,
- přispívat k racionalizaci, modernizaci a soutěživosti ekonomických sektorů, zabývajících se obranou, a být v souladu s ekonomickou a průmyslovou politikou země,
- sladit cíle modelu obrany a institucionální a normativní struktury, které budou zabezpečovat její realizaci,
- vyhovět technickým a lidským potřebám profesionální složky ozbrojených sil, které model vypracovaly a které jej budou v každém případě uvádět do praxe, aby byl operativní a efektivní.

Těchto pět kritérií představuje referenční rámec obranného modelu, co se týká společenského souhlasu, a tudíž tato kritéria musí být co nejlépe a vyváženým způsobem mezi sebou naplněna. Splnění jen jednoho z kritérií by vedlo ke ztrátě dalších, a tak by se model odchýlil od daného cíle.

V každém případě diskuse o modelu obrany dnes představuje klíčový bod jakéhokoli pokusu zlepšit současnou situaci, neboť pomáhá vytvořit nový model ozbrojených sil a zároveň umožňuje řešit jeho hlavní vnitřní problémy.

Cílem tedy musí být *vytvoření lepšího konceptu zvažování a lepší komunikační politiky*, a zároveň znovupotvrzení obrany jako užitečné a efektivní služby veřejnosti, koncept, který zdůrazní úlohu ozbrojených sil jako hlavní záruky proti rizikům agrese.

Hlavní problémy: rekrutace a finance

Hlavními dnešními problémy jsou problémy rekrutace a problém „přibližování se“ ozbrojených sil směrem k civilní společnosti, i když to nejsou problémy jediné. Je nezbytné určit obecně roli armády a obrany v novém mezinárodním řádu, který by takto mohl logicky spojit svou roli s prostředky, které jej udržují, spolu s přijatelnou úrovní ekonomických investic.

Při předkládání plánů obrany se příliš často berou za samozřejmá některá tvrzení, která jsou považována za apodiktická a která jsou vyabstrahována z jejich ospravedlňujícího kontextu, a tudíž jsou nepochopitelná a nepopulární. Vyhlášení, že se vojenský rozpočet zvyšuje o tři procenta (což znamená, že v reálných hodnotách zůstává stále na dvou procentech hrubého národního důchodu) zní rozporně a přinejmenším pokrytecky a určitě nezíská nadšený souhlas. Rovněž prohlášení o tom, že není dostatek prostředků pro armádu, ale že cíle musí zůstat nezměněny,

vypadá také spíše jako „excusatio non petita“, aby se ospravedlnily budoucí nezda-ry než jako efektivní plán na rozumné využití zdrojů.

Jinými slovy: Je vždy těžší (ale obranná administrativa to tak ráda dělá) spojovat výdajové struktury se zvolenými obrannými administrativami (či s modelem obrany), jestliže tyto nejsou úzce spojeny.

A to není snadné, protože armáda nemůže současně poskytovat obraz vysoké bojeschopnosti a zároveň si stěžovat, že jí společnost nedává k dispozici „nezbytné prostředky“, které potřebuje k řádnému plnění povinností, které na ní společnost vyžaduje. Jediným řešením proto je *umožnit řádnou diskusi o těchto prostředcích, jejich užitečnosti a účinnosti*.

Dovozujeme, že je těžké vyhovět oběma aspektům problému. **Představuje-li armáda málo známý, zvláštní oddělený orgán, setkává se s malým společenským souhlasem a je těžké získávat nezbytné ekonomické a lidské zdroje.** Aby takové zdroje získala, musí se smířit s myšlenkou, že užitečnost či výkonnost specifických investic může být prodebatována a kritizována na politické úrovni (při diskusích o modelu obrany).

Musí se nalézt dobrý vztah mezi obranou a společenským souhlasem, aniž by bylo jedno obětováno druhému. Navrhovaný model obrany musí být zprůhledněn jak ve vztahu k jednáním o kontrole zbrojení a snižování konvenčních sil, tak k vývoji vojenské doktríny Atlantické aliance, ke které naše země musí pochopitelně také přihlížet.

Jasná a cílevědomá shoda znamená, že všechna zahraničně politická rozhodnutí Itálie budou získávat velký souhlas. Navíc je neméně důležité, že se zvyšuje konzistence mezi vojenskou obranou a zahraničně politickými záležitostmi, mezi národní a multilaterální obranou; konzistence, která byla v minulosti ne vždy a zcela jasná, ale která je zcela určitě zdrojem větší bezpečnosti a jistoty.

Co se týče společenského souhlasu, musíme také vyšetřit pozitivní vliv procesu kontroly zbrojení, což připomíná, že i když je kontrola zbrojení obecně pokládána za politický prostředek, jedná se především o prostředek technický: **Odzbrojení není cílem samo o sobě, není to strategie, je to spíše prostředek.** Tento aspekt není celému veřejnému mínění vůbec jasný, a je také často těmi, kteří dělají politická rozhodnutí, podceňován. To má za následek buď příliš velký odpor k odzbrojovacím jednáním, nebo příliš velký entuziasmus, což ještě více přispívá ke všeobecnému zmatku.

„Defenzivní“ a „ofenzivní“ model

Typickým produktem tohoto zmatku je teorie „defenzivního modelu“, který velmi často podporuje opozice a různá mírová hnutí, a se kterým také někdy souhlasí i část vládní administrativy.

Podle této teorie se soudobé obranné modely mohou rozdělit mezi dva hlavní typy:

- základní typ, nazývaný také „defenzivní model“,
- volitelný, zůstatkový model, nazývaný „ofenzivní“.

Defenzivní model je jako jediný přijatelný, spolu s požadavkem míru a odzbrojení, zatímco ofenzivní model je samozřejmě nepřijatelný. Defenzivní model je snadněji „prodejný“ veřejnému mínění, zatímco ofenzivní model získává jen těžko potřebný souhlas.

Problematika vojenské strategie je dnes charakterizována dialogem mezi různými úrovněmi použití ozbrojených sil, úrovněmi operačního a strategického plánování. Např. ofenzivní operace na taktické úrovni jsou funkční pro obranné operace na úrovni válčiště, ale později mohou napomoci při strategických ofenzivách.

Když vyjednávači ve Vídni projednávali možnost změny vojenské doktriny z ofenzivní na defenzivní, velice pečlivě stanovili dvojznačný cíl, který je vysvětlitelný **v pojmech relativní změny** srovnávané s danou situací.

Za daných známých vztahů mezi armádami dvou protivníků by bylo možné předvídat opatření, která povedou k redukci zbraňových systémů, armád, operačních doktrín, výcvikových metod, a tak *snižovat možnost provádět ofenzivní operace* ve velkém měřítku (všimněte si, že jsme použili slova možnost, nikoliv příležitost, což je něco docela jiného).

V případě vídeňských rozhovorů byl cíl dokonce ještě více omezen, protože se snažil redukovat příležitost překvapivých útoků, což ale představuje pouze jednu z možných forem ofenzivy, protože to nevylučuje možnost (a ani neredukuje příležitost) provádět další typy ofenzivních manévřů. Dále to odkazuje pouze k danému scénáři, a ne k dalším možným scénářům či hypotézám konfliktů, nebo k provádění ofenzivních operací naprosto odlišných od operací explicitně bráných v úvahu.

Jsmo toho názoru, že volba ve prospěch „defenzivní“ strategie má exemplární politickou hodnotu a může zlepšit vzájemnou stabilitu vztahů, ale **je platná pouze když mezinárodní situace není napjatá** a tak nemusí vyhovět všem dynamickým aspektům strategických vztahů.

Konečně, v demokratických režimech jedinou možnou zárukou a také jedinou nezbytnou zárukou obrany je provádět skutečně obrannou politiku, s ohledem na vůli lidu a na ústavu.

Samozřejmě, že sférou, ve které bezpečnostní a obranné modely působí, to jsou již zmíněné oblasti snižování zbrojení a redukce zbraní. Další oblastí je oblast ekonomiky, průmyslu a přípravy typů obranných modelů.

Model pro bezpečnost

Vyhnout se uvedené sémantické pasti je důležité, ale to nestačí. Také je nezbytné pozitivně identifikovat koncepční zvláštnosti obranného modelu.

Navrhujeme nejprve prezentovat model obrany jako model pro bezpečnost. Rozlišování mezi „defenzivním“ a „ofenzivním“, mezi „bezpečností“ a „obranou“ má svou vlastní logiku a strategický důvod. Ve skutečnosti je „obrana“ těsněji spojena pouze s operačními aspekty (armáda) modelu, zatímco „bezpečnost“ považuje za svůj obor větší komplex problémů, včetně ekonomiky, politiky a tak dále.

Každý model obrany zavádí plán dlouhodobých ekonomických investic, plánovací nástroje, a je-li to možné, také vyrovnávání mezi průmyslovými sektory a veřejnou administrativou ap. Takový plán jde daleko za každoroční rozpočtový odhad projednávaný finančním zákonem a uvedeným v ročním rozpočtu na obra-

nu, neboť projektuje celý čas, ke kterému se studie vztahuje, realizaci, nárůst a použití zbraňových systémů, a to jde od dolní hranice 10-15 let až k 30-40 rokům. Navíc takové plánování určuje budoucí rozvoj celého průmyslového sektoru obrany, který je charakterizován primární závislostí na volbě domácího zákazníka.

Avšak rozdíl je také v délce časového období, o kterém uvažujeme: jeden rok na rozpočet pro parlament, pět let pro ekonomické plánování, deset let či déle pro vojenské plánování. Je tudíž základním najít mezi těmito úrovněmi nějaký spojovací nástroj, *např. ve formě dlouholetého plánovacího dokumentu spojeného s variantami státního rozpočtu a ekonomického plánování.*

Takový postup má výhodu serióznějšího dialogu mezi ozbrojenými silami a vojenským průmyslem. Ve skutečnosti totiž musíme izolovanost jednotek uzavřeného systému překonat, a tak zvýšit jeho výkonnost i úroveň společenského souhlasu.

Vše, co uměle izoluje problém obrany od ostatních problémů společnosti, izoluje také vojenský výzkum od civilního sektoru, v důsledku toho také vojenský průmysl od průmyslu civilního, tím je sektor obrany oslabován jak ekonomicky a technologicky, tak také co se týče společenského souhlasu. Následuje plýtvání zdroji, odmítání synergie vnitřního sektoru, a konečně oslabení předpokladů národní bezpečnosti.

Informační otevřenost

V takovém rámci je nezbytné zavedení nové informační politiky, tj. na prvním místě oběhu zpráv týkajících se obrany a bezpečnosti, o rozhodnutích, které provádí státní administrativa.

Moderní informační politika má několik aspektů. Ten první, zvláště důležitý, ovlivňuje debaty o rozpočtu tím, že vytváří informovanost o veřejném mínění obecně, o vládnoucí třídě zvláště. Jeho cílem je vytvoření široce rozšířeného „bezpečnostního vědomí“, jak již existuje v jiných zemích, což vyžaduje také aktivnější spolupráci škol, univerzit a obzvláště italských sdělovacích prostředků.

Nebude-li ale takový cíl plněn pomocí nepřetržitého toku informací a výzkumy veřejného mínění a jeho požadavky, které bude provádět vojenská administrativa, potom zůstane zcela utopickým. Při nedostatku takové informační otevřenosti se stane, že „světská“ vojenská kultura (na rozdíl od vojenské administrativy) nevyhnutelně bude:

- protikladná, nebo přinejmenším oddělená a kritická k „oficiální“ vojenské kultuře,
- nebude nezbytně objektivní a kompletní (díky získávaným ideám a informacím),
- a konečně bude ideologicky a politicky ovlivňována primárními zdroji, které budou cizí italské společnosti (anglosaské, americké, německé, francouzské i ruské).

Naopak větší kulturní výměna umožní obohacení „oficiální“ vojenské kultury, její širší mezinárodní rozsah a rozměr, může napomáhat vyšší konzistenci mezi italským bezpečnostním cítěním a hlavními italskými spojenci.

Potřeby italské obrany

Viděli jsme, že v minulosti politika italské obrany byla politikou „bezpečnostního zákazníka“. Byla to politika relativně nenákladná, s žádnými vlastními politickými či vojenskými ambicemi, a když, tak to byly úkoly „zbytkové“. Tento model by snad mohl být nazván „neutrální“, neboť byl z větší části zbaven politických nebo strategických alternativ. Nepřítel, velká strategie, někdy i operační struktura, to vše bylo dáno NATO.

V těchto chvílích, kdy se „požadavky NATO“ stávají méně explicitními, když jsme přinuceni hrát aktivní roli „výrobce bezpečnosti“, zjišťujeme, že vlastně nevíme co máme dělat a jaká má být ta naše „velká strategie“.

Oficiální debata na toto téma byla zahájena nepřímo již před 9 lety vydáním „bílé knihy obrany“ v roce 1985, předložením pěti vzájemně spojených úkolů (spolu s nově pojatou analýzou mezinárodní politiky, v protikladu k jejím tradičním výkladům). Tyto úkoly se bohužel překrývaly jako nějaký abstraktně teoretickopolitický obraz organizačně operační reality ozbrojených sil, které pokračovaly podle starých sektorových kritérií. Alternativy se snažily uspokojit požadavky naznačené jednotlivými úkoly, ale neurčovaly jasně priority, protože byly *strukturovány podle jednotlivých druhů ozbrojených sil*. Výsledkem bylo to, že následné alternativy nevyjadřovaly celkové potřeby italské obrany, ale *byly výsledkem více méně náhodného součtu jednotlivých alternativ*. Proto je dnes plánování italské obrany náhodným výsledkem sektorového plánování; třebaže plány pro každou složku armády jsou logické a konzistentní.

Vojenský rozpočet

Aby se dosáhlo změny, budeme muset změnit přípravná kritéria obranného rozpočtu a zároveň revidovat kompetence ozbrojených sil. Není to snadný úkol. . .

Jednou z mnoha charakteristik současného rozpočtu je jeho téměř absolutní těžkopádnost, hloupost a nejasnost. Nikdo přesně neví co všechno zahrnuje, snad až na jeho administrátory a vykonavatele. Například je zcela nemožné sledovat přesné ceny vojenských operací, programů, náklady na provoz jednotek, oddílů, posádek atd.

Zdá se, že rozpočet je sestaven tak, aby otrávil jak parlament a veřejné mínění, tak jakékoli snahy o reformu. Jediný pokus, který šel proti této tendenci, bylo rozhodnutí vydané současně s bílou knihou o obraně, předkládat každoročně parlamentu „Dodatečné připomínky k rozpočtu na obranu“. Ale jakkoli jsou tyto připomínky užitečné a zajímavé, především ukazují závažnost převládajícího odporu k změně.

Problém je také institucionální povahy a institucionální zmatek zvyšuje plánovací zmatek. Koaliční vlády mají nedůvěru k udělování plných mocí jedné osobě. Politické rozdíly mezi partnery se tak stávají rozdíly administrativními, a rozdíly administrativní se stávají rozdíly politickými a do této logiky jsou zataženi i příslušní ministři. Odtud každé rozhodnutí odráží rysy domácí politiky dokonce více než rysy vojenské a zahraniční politiky. Rozhodovací proces je zpomalen, většina rozhodnu-

tí je výsledkem kompromisu či vyřizování si účtů v domácí politice a neodráží problémy vojenskopolitických alternativ.

Operačně strategické předpoklady

Naproti tomu je význam náčelníka generálního štábu v mírových podmínkách konzistentní. Pro mír a nevyhlášené krize platí tyto dvě priority:

* Předpoklad vyhlášení války (jak je také ukázáno v bílé knize) je dnes velmi nepravděpodobný; vážné krize či mimořádné situace, které se eventuálně mohou vyskytnout, budou řešeny pokojně a legálními nástroji, to však neznamená, že by ozbrojené síly neměly být připraveny, neměly by mít rychlé efektivní velení, které ví co chce. Většina vzniklých krizí bude navíc řešena spojenými mezinárodními operacemi,

* Platí skutečnost, která je protikladná myšlení sic et simpliciter, důstojník, nejvyšší velení, generální štáb, kteří z čistě technického hlediska svou funkci dříve nevykonávali ji proto vykonávat neumějí. Dále také platí, že hladký a plynulý průběh operací bude narušen, jestliže budou v ozbrojených silách provedeny náhlé změny ve struktuře velení, se všemi nejistotami, které z toho vyplývají. Nic nemůže vládě a parlamentu zabránit, aby v případě války nebo prudké vyhlášené krize změny neprováděly, a proto dobré mít již od začátku jasná, známá a vyzkoušená pravidla.

Model obrany musí být také založen na některých obecných operačně strategických předpokladech, které slouží jako směrnice pro volbu priorit, jež musí být v určitý čas řešeny, abychom se vyhnuli ekonomickým a finančním ztrátám či nereálným strukturálním změnám, což by bylo ještě horší, abychom byli „vlečeni“ tím, co udělají jiné země. Za předpokladu, že budoucí evropská bezpečnost bude založena na převaze obrany nad útokem, výchozí předpoklady mohou být shrnuty takto:

- Soudíme, že je logické, aby poměr mezi moderní pěchotou, na předsunutém postavení, vybavené prostředky obrany, pevnými či polopevnými zátarasy, a tradičními obrněnými jednotkami, vysoce mobilními, které jsou pokládány za jednotky určené pro protiútok a pro strategické rezervy, byl 2:1.

- Je rovněž logické, že musíme získat takovou palebnou sílu, abychom mohli zasáhnout útočícího protivníka na vzdálenost v rozsahu 5-10 km, tak jak je to v současnosti v NATO.

- Další drastická snížení (až na 50 %) počtu tanků, obrněných prostředků pro přepravu pěchoty, dělostřelectva a dalších, bojových vrtulníků, letadel zejména na vídeňských jednáních a jednáních o konvenčních ozbrojených silách.

Snížování obrněných jednotek není v rozporu se zvyšováním operační schopnosti krycích vojsk a lehké pěchoty. Právě tyto jednotky (méně početné než dřív) budou muset plnit úkoly protiútoků. Letectvo bude zajišťovat okraje obrany a strategické rezervy, v případě porušení dohod a vypuknutí krize, bude plnit úkoly daleko od hlavního ohrožení. Bude vykonávat izolaci prostoru bojové činnosti (což je umožněno také díky střelám středního doletu).

- Zvláštním problémem je také protivzdušná obrana a protiraketové střely. Pravděpodobně střely dlouhého doletu, v protikladu tomu, co se předpokládalo, zůstanou, neboť raketové jednotky strategických a námořních sil bývalého SSSR zůstanou zřejmě zachovány, a také musíme brát v úvahu vývoj řízených střel krátkého doletu vypouštěných z letadel.

Není jasné, má-li protivzdušná obrana záviset převážně na protivzdušné obraně a stíhačkách, jako je to dnes, nebo zda-li by neměla být založena na radikálním, kvalitativním i kvantitativním zvýšení obranného potenciálu proti letectvu a raketovým střelám (systémy ATMB). Ve druhém případě může být letectvu ulehčeno jeho poslání, zachycovat narušitele vzdušného prostoru, a tak by se mohlo lépe soustředit na svůj další úkol - přehradu, vzdušnou podporu jednotek, průzkum, elektronickou válku atd.

- Zcela evidentně zůstává potřeba udržet v Evropě v pohotovosti prostředky věrohodného jaderného zastrašení (ovšem ve srovnání se současným stavem drasticky snížené).

Další předpoklady, které můžeme připojit k již uvedeným:

- existuje příležitost (a možná také potřeba) mobilizovat ad hoc vycvičené a organizované síly,

- zesílení taktického a strategického transportního potenciálu a zvýšená mobilita pozemních sil umožňuje koncentraci spojeneckých sil v různých oblastech evropského válčiště,

- udržování vysokých investic na poli výzkumu a vývoje, získávání nových materiálů, udržení tempa technologické soutěže mezi Východem a Západem,

- další upevňování míru, mezinárodní kontrola a řešení krizí také z hlediska velení, kontroly, sběru informací, řízení.

Typy modelu obrany

Na základě výše uvedených úvah a na základě současné situace italských ozbrojených sil teď můžeme navrhnout některé obecné typy obranného modelu. V každém případě se bude jednat o „defenzivní modely“, které ve všeobecném strategickém smyslu budou operačně vyvážené, aby byly schopny vykonávat jak defenzivní, tak ofenzivní operace, podle momentálních taktických potřeb. Tyto modely jsou popsány „in nuce“ v pěti operačních úkolech zmiňované bílé knihy obrany z roku 1985. V našem případě ale budeme uvažovat o jiných alternativách, které si všimají sledovaných priorit a organizačních změn, které se k nim váží.

Typy modelu obrany, které navrhujeme, jsou následující:

- obrana krátkého dosahu,
- obrana dlouhého dosahu,
- specializovaná obrana.

Na první dva typy se můžete dívat jako na specifické „verze“ třetího typu, což je také model, který věnuje velkou pozornost celému mnohostrannému obrazu NATO a Evropy.

● Model obrany krátkého dosahu

Model obrany krátkého dosahu je založen na dvou předpokladech: Na nekončném zlepšování détente a mezinárodní spolupráce na straně jedné, a obecně nízké vojenské přítomnosti Itálie v Evropě a celém světě.

Takový vývoj bude mít za následek snížení operační integrace mezi taktickými jadernými silami a konvenčními silami (tyto důsledky se promítnou do všech modelů, ale zvláštní operační důležitost to má právě u modelu obrany krátkého dosahu). U tohoto typu obranného modelu musíme tedy předpokládat dostatek leteckých i pozemních sil, aby byla zabezpečena spolehlivá obrana italského území, a příslušná vojenská doktrína nasazení konvenčních sil musí být s tímto modelem konzistentní.

Zároveň tento model předpokládá sníženou italskou angažovanost mimo své hranice a nízký vojenský italský příspěvek společné obrany Evropy a NATO.

V tomto modelu ve skutečnosti Itálie zůstává „zákazníkem bezpečnosti“ na integrační úrovni, a obranu bezpečnosti jako celku předává ostatním. V takovémto rámci zabezpečuje Itálie především obranu vlastního území, ve spolupráci se spojenci řeší to, co pokládá za hlavní hrozbu, samostatně potom, co pokládá za malé, zbytkové či vzdálené hrozby. Její kapacita přispívat společné obraně bude omezená, téměř neexistující; první a třetí společný úkol jsou preferovanými, i když se druhý úkol úplně ze zřetele neztrácí.

Italský model obrany může zabezpečovat:

- obranu severovýchodního úseku státního teritoria, který tvoří jižní křídlo centrálního sektoru NATO proti vojenským krizím okolních zemí (úkol č. 1),
- kontrolu a obranu centrálního Středomoří a tzv. vnitřních moří (Tyrénské, Jónské, Jadran) a tak přispívat k udržení západní převahy ve Středomoří (úkol č. 2),
- přispívat ke spojenecké letecké obraně v centrálním a jižním sektoru (úkol č. 3),
- zajišťovat přístup k předstunutým základnám USA a NATO ve Středomoří (úkol č. 4 a 5).

O modelu obrany krátkého dosahu se nedá říct, že by to byl model statické obrany. Naopak, **klíčovým faktorem je věrohodná konvenční obrana italského území, která vzniká spojováním různých typů obrany.** Bráněný prostor musí být zajištěn ve dvou směrech:

- vpřed, operacemi mimo frontovou linii, před stykem s přední obranou, pro oslabení a vyčerpání útočících sil, zabránění jejich doplňování a zásobování,
- do hloubky, pomocí vytvoření „hlubokých“ obranných pozic s následujícími obrannými pozicemi a vhodným manévrovacím prostorem (každých 50-60 km).

V takovém rámci pak operační doktrína armády spíše než na zdůrazňování zvláštností flexibilní obrany, která byla v posledních letech přijata NATO, se zaměřuje na „poziční“ obranu; takto můžeme použít větší počet jednotek lehkého pěšího vojska, včetně mobilizačních záloh, které jsou vhodnější pro stažení a reorganizaci

za dalšími bojovými liniemi, spolu s malým počtem obrněných jednotek, které mohou být v rezervě pro případný protiútok na místní nebo operační úrovni, spolu s dalšími zdržovacími operacemi nepříteli přirozeně vyčerpat mimo frontové linie.

Obrana může také profitovat z vysoké vojenské technologie (od zbraní zajišťujících izolaci bojové činnosti, k aktivnímu pancéřování, od vysokého užívání optických vláken a elektronických senzorů k polostabilním obranným zařízením, která se dají rychle instalovat) a tak využít její obrovský „defenzivní“ potenciál. Obzvláště musí efektivní obrana zvládnout a řídit „soutěž“ mezi novými elektronickými materiály ofenzivního charakteru a elektronickým defenzivním potenciálem, např. superpočítačů atd.

Co se týče námořnictva, italské vojenské námořnictvo by mělo být hlavně umístěno v centrálním Středomoří, a mělo by spolupracovat s francouzským a španělským námořnictvem v západním Středomoří. Nasazení italského námořnictva ve východním Středomoří by mělo být jen omezené, v úzké spolupráci s hlavními spojenci.

Italská námořní účast v mnohonárodních ozbrojených silách bude rovněž omezená.

Operační rozhodování se spíše než na velké jednotky s velkou flexibilitou nasazení, dokonce daleko od vlasti, soustředí na tzv. rozptýlené loďstvo a ponorky, které bude použito jako námořní obrany a ne pro „kontrolu moře“: předpokládáme-li, že „strategická kontrola“ oblasti našeho zájmu je nějakým způsobem zajištěna spojnici, potom naším hlavním úkolem zůstává zabezpečení prostoru proti ofenzivnímu proniknutí protivníka, případně izolace prostoru bojové činnosti nebo opotřebování nepříteli, za využití systémů řízených střel.

I „větší“ lodě zůstávají nezbytné, zajišťují ochranu konvojů a doprovod lodí, ale jejich počet může být vzhledem k udržování „otevřeného moře“ snížen. (Ale tady to právě nevypadá, že by si italské námořnictvo mohlo dovolit nějaké drastické snižování počtů - to jsou ale již otázky budoucích modelů.)

Letectvo by mělo zvýšit svůj letový potenciál, aby mohlo zabezpečovat svou hlavní úlohu: izolaci prostoru bojové činnosti; je podporováno řízenými střelami a působí jako násobitel pozemních ozbrojených sil. Flexibilita, rychlost nasazení vojenského letectva představuje velice účinnou formu odstrašení ve vzdálenějších oblastech mimo území Itálie proti hrozbám z Jihu. A konečně by mělo italské letectvo hrát klíčovou roli v obranném systému C3I.

Sem také spadá koupě letadel zařízeníých na tankování ve vzduchu, letadla AWACS pro elektronickou válku a průzkum (a také průzkum a kontrola pomocí satelitů, ať už zcela italských, nebo částečně italských).

Sporná se zdá volba stíhaček (převaha ve vzduchu), ne pouze pro jejich vysokou cenu, ale protože výhradně defenzivní typ obrany může být zabezpečen, přinejmenším z velké části, zdokonalenými protiletadlovými a protiraketovými pozemními systémy.

Tento typ obrany ruší sektor taktických letadel krátkého doletu, obzvláště když bude italská armáda vybavena systémy protivzdušných raket krátkého dosahu.

Zvláštní problém tvoří budoucí nasazení a vývoj sil rychlého nasazení.

V každém případě se tento model obrany nesnaží pozvednout italskou vojenskou „reputaci“ na mezinárodní úroveň, ani se nezabývá zřizováním mezinárodních sborů, které by byly nasazovány daleko za státními hranicemi.

Síly rychlého nasazení jsou velice přeceňovány s ohledem na požadavky modelu obrany krátkého dosahu a navíc jsou zbytečným luxusem, neboť nemáme potřebné prostředky přepravy a také potřebnou výzbroj.

Tento model předpokládá jejich snížení, asi tak na polovinu, na velikost parašutistické brigády.

Co se týče letecké přepravy, redukce sil rychlého nasazení může přinést nové požadavky na přepravu parašutistické brigády.

● Model obrany dlouhého dosahu

Tento model je koncipován tak, aby byl naprosto kompatibilní s úvodním politicko-strategickým prohlášením, podobně jako je koncipován obranný model krátkého dosahu: To znamená, že není v protikladu ke vzrůstu mezinárodní spolupráce, détente, procesu kontroly zbrojení a snižování konvenčních sil.

Při porovnání s modelem obrany krátkého dosahu vidíme, že model obrany dlouhého dosahu bere za samozřejmé, že bude pokračovat určitá hrozba z Východu (i když méně pravděpodobná, ale v každém případě neexistující a ne nemožná), a počítá také s větší zranitelností jižního regionu, při srovnání s ostatní Evropou; obě tyto skutečnosti vznikají tím, že jižní region může být do prvních stadií snižování zbraní zahrnut pouze okrajově, a že se americká strategie (rozhodující místo celé bezpečnosti jižního regionu) změní, pravděpodobně se bude stálá americká vojenská přítomnost snižovat. A konečně budou vznikat různá ohrožení mimo tento region, daleko menší než tradiční ohrožení z Východu, ale nicméně nebudou nevýznamná a budou stále a stále „pravděpodobnější“.

V protikladu proti probíhajícímu vývoji může ruská vojenská přítomnost ve Středomoří vzrůstat (na rozdíl od střední Evropy); ne-li vojenská, potom co se týče politického vlivu, s ohledem na výraznější moskevskou politiku na Středním východě, v severní Africe, či jako důsledek, probíhajících krizí na Balkáně.

Hrozba „z Jihu“ může mít dvě vysoce rozdílné podoby:

- ve scénáři Východ-Západ může převýšit a integrovat hrozbu z Východu buď jako logistická podpora, nebo jako druhá fronta,
- může působit jako přímá hrozba proti státnímu teritoriu omezené důležitosti, ale vysokého politického a psychologického vlivu,
- může být použita proti hlavním komunikačním spojům regionu, ohrožovat svobodu námořní, letecké a pozemní dopravy (např. plynovody, ropovody) a ohrožovat v mezinárodních vodách italské lodě,
- může být použita proti italským komunitám v zahraničí, proti italským občanům nebo proti italskému majetku, zboží,
- může být použita proti zemím, se kterými je Itálie vázána spojeneckými smlouvami nebo které jsou důležité pro italskou bezpečnost,
- může hostit či podporovat teroristické skupiny,

- a konečně může být vnitrostátní povahy, ne přímo zaměřená tak, aby si vyžádala vnější zásah, ale aby vytvořila nerovnovážný proces vyžadující vnější intervenci k udržení míru a jeho zprostředkování.

K tomu, co jsme už napsali o úkolech obrany krátkého dosahu, bychom mohli přidat následující:

- * příspěvek k obraně Egejského moře, jihovýchodního teritoria NATO, přiblížení se k východnímu námořnímu a pozemnímu bojišti v případném blíže nespecifikovaném konfliktu Východ-Západ, v každém případě může zaměstnat velký počet pozemních sil států (úkoly 1, 2 a 3),
- * vyšší operační a strategická integrace se spojeneckými leteckými a námořními silami ve Středomoří (respektive se silami rychlého nasazení) a zabezpečení nezbytné podpory takového nasazení (úkoly 2, 3 a 5),
- * vyšší schopnost rozpoznání, kontroly, vyvažování ohrožení, které může přijít od „Východu“ přes „Jih“ (úkol č. 2),
- * stupňovaná, pružná a včasná odpověď na konflikty nízké úrovně v oblastech strategického zájmu, při teroristických akcích ap., které vylučují nevojenské řešení a zprostředkování (úkoly 2, 5),
- * omezená, ale skutečná schopnost provádět malá vojenská intervenční opatření, protiakce, varovné kroky, s cílem odvrátit přímý vojenský útok na italské území, proti italským komunitám v zahraničí, v oblastech strategických italských zájmů (úkoly 2 a 5),
- * vzrůstající samostatná schopnost (i spolu se spojenci) monitorovat a kontrolovat krize a řídit systém C3I na regionální úrovni (úkol 2 a 5);

V pojmech rozpočtu a politické angažovanosti můžeme počítat se třemi typy modelu dlouhého dosahu:

- **silný model** s maximálními zdroji určenými na obranu, které dosahují téměř 3 % hrubého národního důchodu na konci 10letého období postupného růstu (včetně dokončení modernizačního plánu za 30 000 miliard lir, který navrhl původně vojenský sektor); politicky předpokládá silné vědomí a vůli hrát úlohu regionální mocnosti,
- **střední model**, kde se současné rozdělení zdrojů nemění, případně mírně klesá (tvoří 2 až 2,2 % hrubého národního důchodu, i když bude během nastávajícího období schváleno ještě dalších 10-15 000 miliard lir dodatečných investic),
- **slabý model**, úroveň zdrojů je stálá, mírný pokles, ale hlavně neprobíhá žádná skutečná racionalizace a omezování rozdělení zdrojů.

Z operačního hlediska je rozdíl oproti předcházejícímu modelu v tom, že se více zdůrazňuje systém C3I, logistika a mobilní síly, které mohou být odeslány do předsunuté obrany. Velice malá změna je v reorganizaci obranného úkolu na severovýchodě, kde se dává přednost zřízení „krycích sil“, které krátké obrněné jednotky a získávají větší samostatnost při izolaci obranného prostoru, protiletecké obraně a protiraketové obraně. Tento model skutečně vychází z modelu předcházejícího tím, že jej redukuje a přidává další operační prvky, aniž by zrušil prvky předcházejícího modelu.

● Specializovaný model obrany

Obrana státu střední velikosti již není jen záležitostí jednoho státu, alespoň co se týče hlavního ohrožení. A myslitelné nejsou ani lokální evropské války uvnitř vojenských bloků či v jejich blízkosti, kterými by vyvrcholily vážné krize a vojensko-politické napětí. Státní obrana je dnes příliš průhledná, než aby byla přijata bez podrobného vysvětlení. Můžeme mluvit o státní obraně, obraně některých státních zájmů, o multilaterální obraně, ale nemůžeme vážně mluvit o státní obraně *sic et simpliciter*.

Nicméně vojenské struktury některých států jsou stále organizovány „jako kdyby“ ony samy dříve či později měly zajišťovat obranu, bez cizí pomoci. To je výchozím teoretickým modelem těchto vojenských struktur, přitom i sama Francie spoléhá na konvenční ochranu NATO a bašta Německa dodává věrohodnosti její nukleární strategii. Všechny evropské země závisejí na Spojených státech a NATO svými informacemi, spojením, dálkovým průzkumem, vybavením atd.

Národní model obrany je odtud budován naprosto vyváženě (sestává ze tří ozbrojených složek a ty jsou také vzájemně vyvážené) a kolektivní úkoly obrany jsou zároveň „národními“ úkoly.

Takže zde nastává zajímavá možnost vybudovat model obrany naprosto konzistentní k této skutečnosti, která umožňuje maximalizovat výhody, snížit plýtvání a překrývání úkolů.

Takový „specializovaný“ nebo multilaterální obranný model bude muset brát do úvahy různé národní velitelské okruhy, různé zájmy, priority, a také na přísně vojenské úrovni, různé operační doktríny, zbraňové systémy, které jsou ne vždy standardizované a ne vždy schopné vzájemného společného působení.

Specializovaný model musí směřovat k maximalizaci jistých rolí na úkor ostatních, musí brát v úvahu, co mohou zabezpečit naše vlastní síly, čím mohou přispět spojencům a čím vlastní obraně státu.

Za daných institucionálních nedostatků to bude muset být relativní částečná specializace, která stále ponechává místo překrývání funkcí a neefektivitě.

Takový multilaterální model protežuje to, co nazýváme „poslání NATO“, zatímco úkoly pro užší zájmy států jsou pokládány za zbytkové. Zde vzniká nekonečný problém rovnováhy národních obranných systémů potřebných ke splnění národních úkolů, které nesmějí opomíjet multilaterální úkoly, na kterých věrohodnost národního obranného modelu závisí.

V rámci obranné specializace budou spojenci pravděpodobně na Itálii požadovat, aby:

- přehrazovala centrální region a jižní region,
- přehrazovala západní a východní Středomoří,
- hrála roli mostu k Východu a Jihovýchodu,
- kontrolovala hrozbu od Jihu,
- kontrolovala strategickou situaci na Balkáně,
- pomáhala zajišťovat bezpečnost hlavních komunikačních spojení, ochranu zdrojů,

- přispívala k obecné obraně, kdekoliv to bude zapotřebí (posílení ohrožených oblastí, obranným nasazením, které umožní, aby se ostatní spojenecké síly vyvázaly na protiútokové operace, na odlehčení nebo obklíčení).

Jak jsme již ukázali, spojenecká strategie je ve stadiu nového formování a reorganizace. Manévry pohybem získaly přednost před předsunutou obranou, která ovšem nezmizela.

V každém případě se NATO musí spoléhat na menší počet amerických sil umístěných v Evropě, na menší počet obrněných prostředků a menší počet těžkého dělostřelectva. Očekává se snížení počtu bojových letadel a helikoptér.

Obzvláště se sníží nebezpečí náhlého útoku a naopak zvýší se problém jak odpovědět na útok po delším období mobilizace. NATO bude muset kompenzovat svou geostrategickou nevýhodu násobením své bojové síly.

Jedním takovým prostředkem je technologie. Další leží v zřizování středisek a zabezpečení sil rychlého nasazení. Třetí je větší pomoc, kterou poskytne námořnictvo pozemnímu boji. A čtvrtá část je ve vzrůstu mobility evropských národních sil na strategickém válčišti NATO založené na větší spolupráci.

V takovém rámci se italské požadavky na spojence vztahují k tomu, co je již dnes zabezpečováno obranným systémem C3I, na zesílení letecké a pozemní obrany severovýchodní fronty; jsou podobné jako při obraně krátkého dosahu. Zahrnují síly rychlého nasazení (podobné francouzským FAR).

Jako partner může Itálie nabídnout jednu alpskou brigádu umístěnou v Bavorsku (aby ulehčila obranným povinnostem Německa, případně manévrum a protiútok americké armády) a svou vyšší účast v leteckých a námořních bojích ve Středomoří. Dále může přispět kontrole centrálního Středomoří (hledání min, vzdušná ostraha atd.).

Hlavní italské úspory by zahrnovaly námořnictvo a letectvo, které by bylo vyvažováno spojeneckou superioritou v této oblasti, některá elektronická zařízení a systém C3I (které by také byly vyvažovány spojenci), prostředky protivzdušné obrany a letectva.

Tento model celkově splňuje cíle předcházejících dvou, ale s nižšími náklady.

Je ovšem spojen s větší italskou i spojeneckou ochotou přijmout a vypracovat specializovanější společnou obranu a s ní spojené závazky.

Co tyto tři modely vyžadují - závěr

Zde se studie snaží podat přehled požadavků všech tří uvažovaných modelů obrany. Je to ovšem spíše teoretický přehled než organizační pomůcka. Požadavky se týkají jak jednotlivých druhů zbraní, tak úkolů, které plní. A to jak materiálních, tak lidských zdrojů s ohledem samozřejmě na rozpočet.

Především je nezbytné, aby zahraniční i vojenská politika byla koordinována, tj. aby tvořila integrovanou obrannou bezpečnostní politiku. Model krátkého dosahu například závisí na stupni dosažené kontroly zbrojení: není to jen otázka zabezpečování a udržování nízkého napětí a ohrožení, které umožňují restrukturalizaci předpokládanou tímto modelem, ale také musí zajistit, že přijaté smlouvy a krácení budou konzistentní s národní obrannou politikou (a naopak, že požadované změny budou odpovídat mezinárodním smlouvám).

Obrana dlouhého dosahu je samozřejmě orientována ven, a tak je absolutně nemožné, aby nebyla řízena bdělou zahraniční politikou, je nemyslitelné, abychom se angažovali ve východním Středomoří, mimo oblast NATO, bez souladu s politickými smlouvami a diplomatickými opatřeními.

Na druhé straně může mít jakákoli vojenská činnost v tomto rámci úspěch jen tehdy, je-li základem širší politické strategie détente, varování nebo řešením možných krizí.

Speciální model začíná předpokladem uskutečnění větší mezinárodní integrace v oblasti bezpečnosti a obrany; odtud také větší závislost na politických než vojenských předpokladech. Z druhé strany ovšem celý model není ničím jiným, než částí širokého integračního plánu zaměřeného na dosažení takové integrace. Jeho alternativy jsou tedy vysoce ovlivňovány politickými cíli.

Souhrnně všechny tři modely vyžadují lepší definování a provádění rozhodovacího procesu, strategického a vojenského systému státu, vyžadují ochotu vlády vypracovat a zavést systémy jednotné strategie: Tato potřeba je nejsilnější u modelu dlouhého dosahu a snižuje se u modelu specializované obrany postupně, spolu se zřizováním institucí podobných federálním, ale to jsou jen vedlejší skutečnosti, které nemění jejich společné východisko.

A teď se podíváme, jak tyto navrhované modely obrany vyhovují požadavkům obecného souhlasu. Samozřejmě, ne vše závisí pouze na těchto modelech, ale spíše na celkové politice a alternativách, které jsme naznačili v naší práci, a které jsou řešeny v rámci jednotlivých modelů obrany.

Klíčový bod společný všem modelům - věrohodnost obrany - je nejsilnějším argumentem pro získání obecného souhlasu a je v úzké shodě mezi obranným modelem a odpovídajícím mezinárodním rámcem.

Model krátkého dosahu je tím věrohodnější a tím přijatelnější, čím víc je evropský systém ovládnut jednou supervelmocí, respektive když je dohoda mezi dvěma supervelmocemi dostatečně široká a důsledná. Jinými slovy, je to scénář, který je pro situaci „malých“ evropských států ten nejlepší.

Model dlouhého dosahu naopak představuje opačný pohled: *západní Evropa hraje v bezpečnostním systému stále větší a větší úlohu*, i když stále se Spojenými státy jako svým spojencem.

Třetí model, model specializované obrany, může dobře existovat spolu s výše uvedenými modely, nicméně bude tím věrohodnější, čím víc se jeho mezinárodní rámec bude vyvíjet následujícími způsoby:

- západní Evropa se bude více a více identifikovat s Atlantickou aliancí, ale výhradně prostřednictvím evropských institucí,
- bude vzrůstat ochota Spojených států a Ruska přijmout nového partnera.

Závěrem: Tento poslední model je politicky i ekonomicky nejpřijatelnější, ale bohužel obsahuje mnoho nejistých prvků, které jej činí značně spekulativním, více než je vhodné pro model okamžité praktické realizace.

-FUR-